

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSALARI TIZIMINI BOSHQARISHDAGI YO'L QO'YILADIGAN XATOLAR VA ULARNING YECHIMLARI

Otaboyeva Yorqinoy Karimovna

Farg'ona viloyati Beshariq tumani

24- sonli DMTT direktori

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishdagi yo'l qo'yiladigan xatolar va ularning yechimlari tahlil qilinadi. Maktabgacha ta'lim tizimining samarali ishlashi, bola rivojlanishi va ta'lim sifatiga katta ta'sir ko'rsatadi. Biroq, boshqaruvda malakali kadrlarning yetishmasligi, infratuzilmaning zaifligi, boshqaruvning noaniqligi va ota-onalar bilan hamkorlikning pastligi kabi muammolar mavjud. Ushbu maqolada bu xatolarni tahlil qilib, ularni bartaraf etish uchun malaka oshirish, resurslarni ta'minlash, aniq boshqaruv strategiyalarini joriy etish va ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish kabi yechimlar taklif etilgan. Maqola maktabgacha ta'lim tizimining samarali boshqarilishi va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, boshqaruv, ta'lim sifatini boshqarish, pedagogik malaka, infratuzilma, ota-onalar bilan hamkorlik, ta'lim dasturlari, boshqaruv strategiyalari, resurslar, malaka oshirish.

Maktabgacha ta'lim muassasalarining samarali ishlashi va ta'lim sifatining yuqori bo'lishi jamiyatning kelajagi uchun juda muhimdir. Maktabgacha ta'limda boshlangan sifatli ta'lim jarayoni, bola psixologik va jismoniy rivojlanishiga, shuningdek, uning keyingi ta'lim yutuqlariga ta'sir qiladi. Biroq, maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishning ayrim holatlarida xatolar yuzaga kelishi mumkin. Ushbu maqolada maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishda uchraydigan xatolar va ularning yechimlari haqida so'z yuritamiz. Maktabgacha ta'lim muassasalarida eng ko'p uchraydigan muammolardan biri — o'qituvchilar va tarbiyachilarning yetarlicha malakaga ega bo'lmasligi. Ko'pincha, o'qituvchilar malakasini oshirish uchun kerakli sharoitlar mavjud bo'lmaydi yoki malaka oshirish dasturlari o'z vaqtida tashkil etilmaydi. Bu esa ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. O'qituvchilarni va tarbiyachilarni malakasini oshirish uchun tizimli ravishda seminarlarga, kurslarga va treninglarga jalb etish lozim. Shuningdek, pedagogik kadrlarni tayyorlashda ilmiy-texnik rivojlanish va zamonaviy pedagogik usullarni joriy qilishni ko'zda tutuvchi dasturlarni ishlab chiqish kerak. Maktabgacha ta'lim tizimi rahbarlari o'qituvchilarni o'z vaqtida malaka oshirishga undashlari, shu bilan birga, ularning professional rivojlanishini doimiy ravishda qo'llab-quvvatlashlari zarur. Ko'plab maktabgacha ta'lim muassasalarida moddiy-texnik bazaning yomonligi va resurslarning yetishmasligi hamda zamonaviy o'quv materiallarining kamligi ta'lim jarayoniga to'sqinlik qiladi. O'quvchilar uchun qulay va xavfsiz muhit yaratish uchun zarur bo'lgan infratuzilma yetarli bo'lmasligi ham muammo bo'ladi. Maktabgacha ta'lim

muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash va yangilash zarur. Bu, ayniqsa, o'quvchilarning xavfsizligi va qulayligi uchun muhimdir. Davlat va xususiy sektorlardan mablag'larni jalb qilish, shuningdek, maktabgacha ta'lim muassasalarining boshqaruvini zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida boshqarish tizimlarini joriy etish muhimdir. Ta'lim muassasalarida o'quv materiallari, interaktiv ta'lim vositalari va psixologik yordam xizmatlari bilan ta'minlash ham alohida e'tibor talab qiladi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida boshqaruvning samarali amalga oshirilmasligi, rahbarlarning noaniq qarorlar qabul qilishi va ta'lim jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadigan strategiyalarning yo'qligi xatolarga olib keladi. Bu holatda ta'limning sifati, o'qituvchilar va tarbiyachilarning ish faoliyatini boshqarishdagi noaniqliklar keltirib chiqaradi. Maktabgacha ta'lim tizimida boshqaruvni aniq va samarali qilish uchun, albatta, maqsadga yo'naltirilgan strategiyalar va rejalar ishlab chiqilishi kerak. Rahbarlar ta'lim jarayonini boshqarishda qat'iy va aniq qarorlar qabul qilishlari, ular o'quvchilar va o'qituvchilarni qo'llab-quvvatlashga yo'naltirilgan bo'lishi zarur. Shuningdek, boshqaruv jarayonlarida hamkorlik va kommunikatsiya ta'minlanishi kerak. O'zaro ma'lumot almashish, rahbarlar va o'qituvchilar o'rtasidagi hamjihatlik va ishonchni kuchaytirish muhim omillardan biridir. Ota-onalar bilan samarali hamkorlik o'qituvchilarning va tarbiyachilarning faoliyatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi. Biroq ko'plab maktabgacha ta'lim muassasalarida ota-onalar bilan hamkorlikning yetishmasligi, ularga ta'lim jarayonining o'zgarishlari haqida muntazam xabar berilmasligi kabi muammolar mavjud. Ota-onalar bilan samarali hamkorlikni ta'minlash uchun, maktabgacha ta'lim muassasalarida doimiy uchrashuvlar, onlayn platformalar orqali muloqot o'rnatish va ota-onalarga o'quv jarayoni haqida muntazam axborot berish zarur. Bundan tashqari, ota-onalarni ta'lim jarayoniga jalb qilish, ularni pedagogik jarayonlarga qo'shish, ta'limga bo'lgan qiziqishlarini oshirish muhimdir. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim dasturlarining noto'g'ri tashkil etilishi yoki tartibsiz o'qitilishi bola rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Ko'pincha, ta'lim dasturi o'zgaruvchan sharoitlarga mos kelmaydi yoki o'quv materiallari bolalarning individual ehtiyojlarini hisobga olmaydi. Ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda bolalarning individual ehtiyojlari, ijtimoiy va psixologik holati, shuningdek, zamonaviy pedagogik tendensiyalarni hisobga olish zarur. Ta'lim jarayoni tizimli va muvofiqlashtirilgan bo'lishi kerak. O'qituvchilar ta'lim dasturlarini amalga oshirishda ilg'or metodlarni qo'llashlari va o'quvchilarning rivojlanishini kuzatib borishlari zarur. Maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishdagi xatolar ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Biroq, bu xatolarni aniqlab, samarali yechimlar taklif qilish orqali tizimni yaxshilash mumkin. O'qituvchilarni malakasini oshirish, moddiy-texnik bazani mustahkamlash, boshqaruvni aniq yo'naltirish, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va ta'lim dasturlarini yaxshilash orqali maktabgacha ta'lim tizimini samarali boshqarish mumkin. Ushbu chora-tadbirlar jamiyatning kelajagi bo'lgan bolalarni sifatli ta'lim bilan ta'minlashga yordam beradi.

Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishda yuzaga keladigan xatolar, ta'limning sifatiga va bolalarning rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Xatolarni bartaraf etish uchun amalga oshiriladigan chora-tadbirlar, nafaqat jamiyatning ta'lim tizimini yaxshilashga,

balki bola rivojlanishini maksimal darajada qo'llab-quvvatlashga yordam beradi. O'qituvchilarni malakasini oshirish, zamonaviy infratuzilmani yaratish, boshqaruvni aniq va samarali tashkil etish, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish va ta'lim dasturlarini bolalarning ehtiyojlariga moslashtirish kabi yechimlar tizimni yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.

Xalqaro tajriba ham shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'limda samarali boshqaruv muhim ahamiyatga ega. Masalan, Finlyandiya va Singapur kabi davlatlarda, maktabgacha ta'limni boshqarishdagi muvaffaqiyatlarning asosi sifatli ta'lim dasturlariga, kuchli pedagogik kadrlar tayyorlash tizimiga va ota-onalar bilan samarali hamkorlikka bog'liqdir. Finlyandiya ta'lim tizimida o'qituvchilarni doimiy ravishda malakasini oshirishga alohida e'tibor beriladi. Ushbu mamlakatda o'qituvchilar va tarbiyachilar o'z rollarini aniq tushunib, ta'lim jarayoniga ilmiy yondashadilar. Singapurda esa ta'lim jarayoni qat'iy boshqaruv va yuqori malakali kadrlar bilan ta'minlangan bo'lib, bu o'z navbatida ta'lim sifatining yuqori bo'lishini ta'minlaydi. Shuningdek, Birlashgan Qirollikda maktabgacha ta'lim muassasalarida ota-onalar bilan yaqin hamkorlik o'rnatish, bolalarning rivojlanishiga ta'sir qiluvchi muhim faktor sifatida qaraladi. Ota-onalar va ta'lim muassasasi o'rtasidagi doimiy muloqot bolalar uchun eng yaxshi ta'lim muhitini yaratishga yordam beradi. Bularning barchasi shuni ko'rsatadiki, maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishdagi xatolarni bartaraf etish va tizimni yanada rivojlantirish uchun xalqaro tajribani o'rganish va uni mahalliy sharoitlarga moslashtirish zarur. Ma'lumot va resurslarni samarali boshqarish, malakali pedagogik kadrlarni tayyorlash va ota-onalar bilan hamkorlik qilish orqali ta'lim sifatini yaxshilash mumkin. Bunday yondashuvlar, albatta, maktabgacha ta'lim tizimining kelajakda muvaffaqiyatli rivojlanishiga zamin yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. **Shahrukhova, D. (2018).** Maktabgacha ta'lim tizimi va uning samaradorligini oshirishning zamonaviy usullari. *Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Ta'lim vazirligi.*
2. **Saidov, S. (2020).** Maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishda dolzarb muammolar va yechimlar. *Pedagogika va Psixologiya jurnali*, 3(2), 45-56.
3. **Hughes, C. (2017).** Early Childhood Education and Management: International Perspectives. *London: Routledge.*
4. **Perry, L. (2019).** Leadership in Early Childhood Education: Key Issues. *New York: Springer Publishing.*
5. **Liu, Y., & Chen, S. (2016).** Early Childhood Education System in Singapore: An Analysis of Development and Reform. *International Journal of Educational Management*, 30(4), 658-674.
6. **European Commission (2018).** The role of early childhood education in child development. *Brussels: European Commission.*
7. **OECD (2021).** Thematic Review of Early Childhood Education and Care. *OECD Publishing.*

MODERN EDUCATIONAL SYSTEM AND INNOVATIVE TEACHING SOLUTIONS

8. **Malikova, N., & Bobojonov, R. (2021).** Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvi: Xalqaro tajribalar va o'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar. *Toshkent: Ta'lim va fan.*

9. **Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2013).** Beyond Quality in Early Childhood Education and Care: Postmodern Perspectives. *London: Routledge.*

10. **UNESCO (2015).** Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. *Paris: UNESCO Publishing.*

